

BYKOWY (27) ai

o jasne.

sg m N bykowy (5). ◊ G bykow(e)go (3). ◊ A bykowy (2), bykow(e)go (1). ◊ L bykowym (1). ◊ f N bykowã (3); -ã (2), -(a) (1). ◊ G bykow(e)j (4). ◊ A bykowã (1). ◊ I bykowã (1). ◊ L bykow(e)j (1). ◊ n N bykow(e) (3). ◊ A bykow(e) (1). ◊ L bykowym (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

Przymiotnik od „byk” (27) :

I. W funkcji właściwej (27) :

1. Pochodzący od byka, będący częścią byka; *taurus Mącz, Calep, Cn; taureus, tauriformis, taurigenus Cn* (21) : Rog bykowy węże wypada *FalZioł* IV 13a; Weźmi żywicze łożnowey/ wołku/ łoiu bykowego *FalZioł* V 109v, IV 13a [2 r.], V 103; Temistocles [...] napoiem bykowę krwie żywota dokonał *BielŻyw* 64; *Mącz* 441c, d; Albo maczay chuftę w żołąci bykowej/ á przywijay ná ładzele. *SienLek* 119v, 93v, 110, 111v, 126v, 130v; weźmiesz cielcã łynã bykowego zupełnego [*vitulum filium bovis immaculatum*]/ á oczyścisz świętynie. *BudBib Ez* 45/18; Taurea – Bycz zbikowej zełi. *Calep* 1049b, 1049a.

W charakterystycznych połączeniach: *bykowa(-y, -e) krew* (2), *łoj* (3), *rog* (2), *skora, żęła, żołąc* (5).

Wyrażenie: »mięso bykowe« (4): Y zãli będą iadł mięfo bykowe [*carnem taurorum*]? *BibRadz Ps* 49/13; *SienLek* 8, 9, 9v.

2. bot. (2) :

Zestawienie: »korzeń bykowy« = *Aristolochia Glematitis L. (Rost)*; *kokornak, bylina pnãca o wãlãciwoścãch lecznicznych* (2): Weźmi korzeń bykowy/ rozwarz go w ocie ná kliy *SienLek* 79v, 79v.

3. astron. Mieszczący się w konstelacji byka, należący do gwiazdozbioru byka (1) : Hyades, septem filiae Athlantis et septem stellae in capite tauri. Siedm gwiazd ná czele Bykowym známieniã niebieskiego. *Mącz* 160a.

4. n-loc (3) :

Zestawienia: »Gora Bykowa« (1): Z drugã stronę od południã y łońcã włchodu dzieli ie [*Scytyę i Tartarię*] gorã wielkã Bykowa/ po łãcinie Taurus mons *BielKron* 269.

»Bykowy Wysep« [*szyk 1 : 1*] (2): GOtow z Scitiej wygnanich częłc ich zołthało na wyłpie Bykowym [*in thaurica insula M. Miechowita, Tractatus de duabus Sarmatiis Asiana et Europiana...*, *Kraków* 1517, B6v] ktory dzis prekopem zowã przy morzu Pontłkim. *MiechGlab* 38, **4v.

II. [W funkcji rzeczownika]

1. *Podatek, danina od potomstwa pochodzãcego z nieślubnego zwiãzku*: Bo niezonãtych co thãk Sãmopãc miełzkãią/ ná Mieyłkie łãwice nie bierzã/ y ty Celibaty co thãk s kuchãrkãmi miełzkãią/ winãmi ná kãždy rok (bykowym tę zowã winę) karzã; y łłuznie kãrac mã iã. *MrowStadło* f 3.

2. *Dochód pochodzãcy z opłaty za inseminację krów*: Taxata summa domesticorum et accidentalium proventuum iuxta registrum factoris in a. 1563: pro pecoribus [...] inlucissis caponibus et ovis praedialibus cum bykowe seorsim, exceptis pro lacticiniis fl. 70 *LustrKraK* 32.]

Synonimy: **I.2. aristologija, kokornak, kokorzyk, rast, smolnik.**

Cf [**BYCZY**]

